

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 12. De impedimento impotentiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Respondeo: Hinc ut summum probari, matrimonium cum Infidelibus esse illicitum, non tamen esse irritum. Nam matrimonium cum hæretico non contrahitur *in Domino*, iuxta mentem Apostoli; & tamen irritum non est.

182
Nec In re
Ecclesie
scripto.

Non Iure Ecclesiastico scripto est irritum: nam nullum tale Ius reperitur. Concilium quidem Chalcedonense can. 13. prohibet matrimonia cum Iudæis & Paganis, non tamen illa facit irrita: nam similiter prohibet matrimonia cum hæreticis, quæ tamen constat valida esse. Dices: Concilium Tolletanum IV. can. 6. iubet Iudæos, qui Christianis iuncti sunt, aut conuerti, aut separari. Respondeo hoc Concilium non est generale, & solum agit de incolis Hispaniæ, uti supra diximus capite 5. num. 95.

183
Sed tamen
ex recepto
usu Eccle-
siae.

Ex dictis sequitur, solum more & consuetudine Ecclesiæ, quæ vim legis habeat, hoc impedimentum esse introductum. Idque merito: tum quia tale matrimonium non potest esse Sacramentum, quod requirit ut uterque sit baptizatus; est enim contractus duorum: tum quia in lege veteri matrimonia Iudæorum cum infidelibus eorum regionem incolentibus irrita erant: tum denique, quia periculum est coniugi & prolibus, ne ab infideli peruertantur.

184
Coniugij
fidelis cum
hæretico
illicitum,
non irri-
tum.

Dico Tertio: Disparitas cultus, quæ est inter fidelem & hæreticum, Iure naturæ & Ecclesiastico est impedimentum impediens; id est, reddens matrimonium culpabile, non tamen irritum. Ratio est: Tum quia est periculum peruerfionis; tum, quia in Religionis ista discrepantia vix pax domestica seruari potest. Vide Ambrosium lib. 1. de Patriarcha Abraham c. 9. ubi inter cætera sic ait; *Cave Christiane Gentili aut Iudæo filiam tuam tradere. Cave, inquam, gentilem, Iudæam, aut alienigenam, id est, hæreticam, & omnem alienam à fide tua, accersas sibi.* Vide etiam Tertullianum lib. 2. ad uxorem, ubi fusè prosequitur pericula talis matrimonij.

DVBIVM III.

Utrum metus vi incussus, & raptus sint impedimentum dirimens?

185

Quod ad vim attinet, seu metum vi incussum, quomodo matrimonium irritet, supra dictum est cap. 4. dub. 7. & seq.

Raptor est
inhabilis
ad contra-
hendum.

Solum hic addenda quædam ex Concilio Tridentino sess. 24. cap. 6. ubi decernit Primò, inter raptorem & raptam, quamdiu est in eius potestate, non posse matrimonium constare. Vnde quæ rapta est, debet prius à raptore separari, & in loco tuto constitui; alioqui eius consensus erit irritus, etiam si omnino sponte præstetur.

Infamis.

Aduerte tamen hoc esse nouum, Iure antiquo minimè necessarium. Sufficiebat enim ipsam libere consentire, quamuis adhuc in eius potestate esset. Quod notandum est pro illis locis, ubi Concilium non est receptum. Vide Nauarrum lib. 4. Consiliorum tit. 3. consilio 2.

Excom-
municatus.

Secundò: Decernit raptorem perpetuò esse infamem, & omnium dignitatum incapacem. Hoc quidam intelligunt, nisi raptam duxerit: si enim duxerit, non fore infamem vel incapacem. Sed Concilium insinuat contrarium.

Tertiò: Decernit ipsum esse de facto excommunicatum.

Quartò: Omnes, qui illi consilium, vel fauo-

rem, vel auxilium ea in re præbuerint, esse etiam excommunicatos, & infames.

Excom-
municatur
auxilian-
tes.

Quintò: Raptorem teneri ad dotandam raptam arbitrio iudicis, siue eam duxerit, siue non. Sed ad hoc non obligatur, nisi post sententiam.

Teneri
ad dotand.

DVBIVM IV.

Utrum ligamen seu vinculum alterius matrimonij dirimat matrimonium subsequens?

Respondeo: Vinculum alterius matrimonij seu ligamen Iure naturæ dirimit omne aliud matrimonium. Patet ex dictis supra cap. 4. dub. 7.

186

Petes Primò: Utrum matrimonium sit validum, si quis credens uxorem suam esse viuam, contrahat cum alia, cum tamè illa reuera sit mortua. Similiter si contrahat cum ea quam putat esse consanguineam, cum tamen reuera non sit: Nauarrus cap. 22. Enchiridij num. 43. & 56. respondet negatiuè. Similiter Dominicus Soto dist. 37. art. 5. & Siluester 3. matrimonium 8. num. 13. Ratio illorum est; eò quòd, cum iste credat matrimonium non posse esse validum, fieri nequeat ut habeat voluntatem absolutam contrahendi. Nemo enim potest absolute velle quod iudicatur esse impossibile.

Si credas
uxorem
esse viuam,
quæ reuera
sit mortua,
& tamen
cum alia
contrahas.

Sed dicendum est cum Couar. 2. parte, & multis alijs, validum esse tale matrimonium, si contrahens exprimat, vel saltem intendat contrahere quantum potest. Nam si quis contraheret cum hac conditione, *Contraham tecum si possim*, etiam si existimaret se non posse, firmum esset matrimonium, modò verè ex parte rei non subsit impedimentum: ergo & istud firmum erit; quia intendit contrahere quantum potest. Pari modo si quis putet se non posse donare, tamen de facto donet quantum in ipso est, donatio erit valida si poterat donare.

Petes Secundò: Utrum is qui adhibita diligentia per multos annos nihil intellexit de vita coniugis, possit contrahere cum alio?

187

Respondeo: Certum est non posse: nisi ipse habeat moralem certitudinè de eius morte, qualis habetur per nuntium fide dignum; vel quando tanta sunt indicia, ut æquiualeant certo nuntio. De quibus iudicabit Iudex Ecclesiasticus. Patet Cap. Dominus, de Secundis nuptijs.

Si post in-
quisitionè
nihil intel-
ligas de
vita con-
iugis.

Dices: Capite Perlatum, Qui filij sunt legitimi, Alexander III. laudat Episcopum Vintoniensem, qui mulierem quandam separauit à viro in extera regione posito, deditque ei licentiam nubendi alteri; eò quòd non posset continere, quamuis vir nondum putaretur mortuus. Et dicit Pontifex filios ex secundo marito esse legitimos.

Respondeo: Pontifex laudat Episcopum illum tanquam prouidum, quòd diligentiam adhibuerit ut vir rediret: non tamen laudat quòd promulgauerit diuortium; neque laudat uxorem quòd secundò contraxerit. Nam hæc sunt contra Ius diuinum. Quòd autem filios dicit esse legitimos, causa est, quòd diuortium per Ecclesiam factum fuerit, etiam male.

CAPVT XII.

De impedimento impotentia.

DVBIVM

DUBIUM I.

Utrum impotentia ad actum conjugalem sit impedimentum dirimens?

Respondeo: Impedimentum ad actum conjugalem est impedimentum dirimens. Ratio est; quia nemo potest se obligare ad id, quod nullo modo potest prestare. Unde hoc impedimentum est iuris naturae.

Notandum Primò: Impotentiam, quae est impedimentum dirimens, esse illam, per quam non possunt uti actu coniugij, siue ex parte viri, siue mulieris: ut si vir sit frigidus, si maleficio teneatur, si perfectè eunuchus, exsectus, attritus; si vxor sit angustior. Nec refert, utrum hoc impedimentum sit cognitum, an ignoratum. Si enim tempore contractus subest, irritat contractum. Secus est si contractui superueniat. Matrimonium enim validum, non potest, nisi morte dirimi, praefertim tentatà copulâ. Ad Romanos 7. 1. ad Corinth. 7.

Notandum Secundò: Hanc impotentiam, ut dirimat, debere esse perpetuam. Temporalis enim non dirimit: ut si adolescens expleto anno 14. ob naturâ imbecillitatem sit impotens huius actus, crescente tamen aetate sit futurus potens, matrimonium eius est validum. Si tamen ante completum decimum quartum aetatis annum contraxit cum tali defectu, est irritum, quamvis ille defectus temporalis sit. Sic enim Iura statuerunt, nempe ut matrimonium ante completum decimum quartum annum viri, & duodecimum feminae contractum, sit irritum, nisi malitia suppleat aetatem: ut patet Capitulo ultimo de Desponsatione impuberum. & Capitulo vnico in 6. eodem titulo, quae malitia duo continet: scilicet sufficientem discretionem ad talem contractum, & potentiam copulae conjugalis. Unde quando haec duo adfunt ante hoc tempus expletum, etiam si adhuc quinque vel sex menses desint, matrimonium est validum: si absint, est inualidum; ut patet ex locis citatis.

Ut autem dicatur impedimentum perpetuum, debet esse tale, ut ope humana tolli nequeat, vel saltem non sine peccato. Unde si maleficio dumtaxat possit curari, censetur perpetuum. Similiter si non possit curari sine probabili mortis periculo, vel grauissimo cruciatu, ut patet Capitulo Fratemitatis, De frigidis & maleficiatis.

Notandum Tertiò: Quando dubium est, utrum impedimentum sit perpetuum, concedi à Canonibus ordinariè triennium, ad bona fide experendum; ut habetur Capitulo Laudabilem, De frigidis & maleficiatis. Si intra illud tempus non successerit, Ecclesia pronuntiare debet sententiam diuortij. Quod si postea deprehendatur impedimentum non fuisse verò perpetuum, reuocandi sunt ad prius matrimonium, etiam si alia matrimonia iniuissent: ut patet Capitulo Accepisti, & Capitulo Fratemitatis, De frigidis & maleficiatis. Reliqua pertinent ad iudices & ad medicos, potius quam ad confessarios. Vide plura apud Siluestrum, Matrimonium 8. num. 16.

DUBIUM II.

Utrum liceat tollere ligaturas, nodos, volumina capillorum, & alia signa malefica, posita à maleficiis, eo fine ut diabolus desinat nocere?

Quidam putant non licere. Fundamentum praecipuum est, quia hoc est implicite pacisci cum Demone. Sed

Dico Primò: Esti nullo modo concessum sit illa tollere alio maleficio seu incantamento; aut petere à malefico, quamuis ad id parato, ut per maleficum ea tollat: tamen omnino licitum est ea tollere & destruere absque maleficio, ubi iuuenta fuerint.

Prima & Secunda Pars est omnino certa, & communis Doctorum, excepto Angelo verbo Superstitio 6. 13. & Petro Aureolo, quem ibidem citat. Hi enim, etsi concedant esse illicitum incantationes facere, licitum tamen putant ut alterius incantatione seu maleficio ad tollendum malum à nobis, vel ab alijs, modò ille paratus sit arte sua uti. Sed refutatur ab omnibus tamquam error. Vide Caietanum tomo 2. Opusculo 12. Siluestrum verbo Maleficum qu. 8. & Castro lib. 1. De iusta haereticorum punitione c. 15. Ratio est: quia illa malefici operatio est intrinsecè mala, cù sit vsus artis magicæ, & tacita vel optinendù expressa demonis inuocatio ad aliquem effectum, ac proinde nullo modo bene fieri potest. Ergo nec petere; nec consentire potes, ut fiat; iuxta illud ad Rom. 1. v. 32. Qui talia agunt, digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Secus est, cùm petitur iuramentum ab eo, qui putatur per falsos Deos iuraturus: aut mutuum ab eo, qui solet exigere vsuras: nam id, quod hic petitur, malum non est, & bene fieri potest, si velit is à quo petitur.

Tertia Pars est communis sententiâ omnium Doctorum, qui hanc quaestionem attingunt: inter quos Henricus à Gandauo Quodlibeto 5. qu. 33. Scotus in 4. dist. 34. ubi dicit, ridiculum esse, querere, an liceat tollere maleficum intentione curandi maleficiatum. Non enim, inquit, solum licet, sed etiam est meritorium destruere opera Diaboli. Idem docet Gabriel iisdem parèntibus in 2. dist. 8. quaest. 2. ar. 4. dub. 2. Caietanus tom. 2. Opusc. 12. Duobus modis, inquit, contingit maleficum à maleficiis solui. Primò, Per simplicem dissolutionem, seu destructionem malefici prius facti; puta dissolueno ligaturam capillorum cum annulo ligneo &c. & hoc absque dubio licitum est, nec est opus malefici ut maleficius est, sed hominis scientis impedimentum boni proximi sui: quia hic nulla euenit Demonum inuocatio, sed sola dissolutio signi, quo durante Diabolus statuerat malum alterius continuare. Secundò, Per inuocationem Demonum seu aliud maleficum: & hoc absque dubio peccatum est mortale. Haec ille. Idem docet Siluester verbo Maleficum quaest. 7. & 8. & ceteri Doctores, qui Summas scripserunt, ut Rosella, Angelica, & Fumus verbo Maleficum, nu. 2. Alphonsus à Castro lib. 1. de iusta haereticorum punitione, cap. 15. Dominicus Soto dist. 34. quaest. vnica art. 3. Potest, inquit, quisque conuenire malefici, & rogare, imò & pecuniâ ab illo extorquere, ut illas ligaturas quas habet sepultas, aut suspensas, aut alicubi asseruatas, inde dimoueat: quia

189

Non licet ea tollere alio maleficio, nec petere à malefico ut maleficio tollat.

190
Licet ea tollere sine Maleficio

illud

188

Quae Impotentia dirimat.

An etiam Impotentia temporalis dirimat, & quo casu?

Quando censetur hoc impedimentum perpetuum.

Quid in dubio, an sit Impotentia perpetua.

illud maleficium facere virtus est. Iosephus Angles in floribus quæst. 6. De maleficiis. Nauar. cap. 11. nu. 29. Petrus Binsfeldius in titulum codicis de Maleficiis & Mathematicis, qu. 5. & alij. Hi omnes docent hanc sententiam vt indubitata. Incredibile autem est omnes decipi, præsertim cum non agatur de positio aliquo dogmate, cuius ratio est sola Dei voluntas; sed de veritate naturali pertinente ad morale philosophiã, vbi ingenij acumen valet. Nunquam vidimus errasse Doctores in quaestione ingenij sic consentientes.

Probatur ratione.

Probatur vnica ratione: Si esset illicitum amouere huiusmodi signa vt diabolus nocere desinat, id esset, quod ille actus amouendi censeretur esse tacita quædam Dæmonis inuocatio: sed id verum non est: ergo non est illicitum amouere. Maior est euidens, & conceditur ab aduersarijs; nulla enim potest alia vel in specie causa fingi: sepono enim scandalum, quod vbique vitandum est.

Talis amotio non est inuocatio dæmonis?

Minor Probatur Primò: quia amotio illa signorum, neque ex natura rei est inuocatio dæmonis, vt per se patet: neque ex intentione amouentis; non enim intendit dæmonem inuocare, sed inuocationem per magum illo signo factam impedire: neque ex pacto aliquo antecedente; quia qui amouet signum, non est pactus cum dæmone, vt ad amotionem signi desinat nocere. Nec refert quod fortassis magus cum dæmone sic pactus sit: quia qui amouet signum, non intendit ex pacto ipsius magi operari, aut dæmonem inducere, vt pactum cum mago initum seruet; sed solum intendit pactum nocendum rescindere; quod licitè & merito-riè potest.

Secundò Probatur Minor à simili: Si quis cū hoste esset pactus, vt dato certo signo, v.g. suspensio funiculo coccineo, accurrat, mænia conscendat, vel ignem vrbi iniiciat; & ego tale pactum scire, possem illud signum tollere; nec villo modo censerer consentire illorū pactis, sed potius illa odifese & destruere: ergo similiter, si sciam inter magum & dæmonem esse pactum, vt dato certo signo, v.g.posito nodo capillorum sub limine, noceat; potero illum nodum tollere, ne noceat; neque censebor villo modo in illud pactum consentire: cur enim hîc potius videar consentire pacto, quàm ibi?

Tertiò Probatur Minor: Si quis verbis alliceret dæmonem, vt mihi vel alteri noceat, possem omni ope impedire. Similiter si per scripturam vel characteres. Cur non etiam possem impedire, si quis alijs signis illum accersat? Quid enim interest siue verbis, siue scriptis, siue alijs quibusue signis dæmonem allicias ad nocendum? Possum igitur illa signa dimouere & destruere, vt dæmon desinat allici, & consequenter desinat nocere.

191
2. Obiectio ex scriptura.

Sed contra Obijcitur Primò: Dominus in Euangelio Matt. 17. v. 21. ait de certo genere demoniorum, Hoc genus non eiecitur nisi per orationem & ieiunium: ergo si hoc genus ingressum esset per maleficiũ, non liceret eius egressum procurare per signi ablationem.

Responsio.

Respondeo Primò: Si hoc argumentum aliquid concludit, etiam conuincit non licere exorcismis agere in hoc casu. Secundò: Quomodo potest nobis constare, an sit ex illo genere? fortasse est ex alio: ac proinde nihil vetat, quin possimus tentare per signorum amotionem. Tertiò: Dominus agit de dæmonum eiectione, qui homi-

nem possident, quos non legitimus eici per amotionem signorum; sicuti nec permittuntur ingredi operã magorum, nisi fortè rarissimè, idque vel interueniente peccato eius qui possidetur, vel aliã nobis occultã & soli diuinã prouidentie notã causã. Nos autem loquimur de no cumento, quod dæmon magicis signis illectus insert.

Obijcitur Secundò: Hieronymus in vita S. Hilarionis refert; cùm quædam puella, per incantationes à Dæmone obsessã, adducta esset ad S. Hilarionem, Noluisse virum sanctum, antequam pargaret virginem vel adolescentem, signa iubere inquiri, ne aut solitis incantationibus recessisse Dæmon videretur, aut ipse sermone eius accommodasse fidem; ergo perquirere & tollere signa ad incantationem pertinet.

Respondeo Primò: Hieronymum non dicere, Ne solitis incantationibus recederet, sed recessisse videretur, scilicet vulgo spectanti; cui merito id visum fuisset, si vir tantus ad hoc præsidium confugisset, maxime cùm Dæmon illud consilium suggestisset indicato signorum loco, & se illis ligatũ teneri, neque se posse egredi, illis non sublatis.

Secundò: Hieronymus disiuctiue dicit, Ne aut solitis incantationibus videretur recessisse, aut ipse sermone Dæmonis accommodasse fidem. Verebatur enim Hilarion, ne si signa queri iussisset, alterum saltem horum sequeretur. Adde, prolixus indiguum fuisse tanto viro, signa illa iubere inquiri, quasi absque illis non posset expelli, qui excellenti miraculorum dono præditus erat.

Obijcitur Tertiò: Qui signum tollit, vt cesset noxa, miscet se pacto, quod malefico cùm Dæmone intercessit; quod est huiusmodi, vt signoposito Dæmon nocere incipiat, ablato desinat.

Respondeo Primò: Plerumque solum est vnũ pactum, scilicet vt posito tali signo noceat. Quando enim Diabolus aliquo signo debet allici, vt faciat aliquid extraordinariè, non est opus nouo pacto vt desinat facere, sed sufficit vt desinat allici, quod fit sublato signo. Hinc enim sequitur vt desinat operari, eò quod vis prioris pacti, ex quo ad operandum est inductus, sit elisa. Secundò: Etiam si fortè tale pactum esset inter magum & Dæmonem; is tamen qui signum tollit, id ignorat, & potest merito existimare tale pactum non esse; sicque signum illud tanquam Dæmonis illecebram submouere. Tertiò: Quamuis sciret esse tale pactum, non tamen idcirco se huic pacto misceret, aut ei villo modo consentiret: quia amotione signi non intendit Dæmonem inducere ad pactũ seruandum; neque vitur amotione ligaturæ veluti signo alterius pacti; sed solum intendit destruere signum prioris pacti, quo dæmon ad nocendum alliciebatur. Hęc enim multũ distinguuntur: aliud enim est, Amouere signum ea mente, vt moueat Dæmonem, vt seruet pactum, & ex fide data desinat nocere; aliud est amouere, vt destruas Dæmonis quasi realem inuocationem, & pactum cum mago initũ, vt per se patet. Quando enim aliquod signum ex natura sua non est ordinatum ad aliquid significandum, facile per intentionem aliò referri potest; vt patet in adoratione Naaman Syri, 4. Regum cap. 5. qui adorante Rege in templo Remmon, simul flebat genua ante idolũ, vt Regi sibi innitenti se aptaret: quæ actio etsi videbatur esse idololatria, tamen reuerã non erat; quia non intentione adorandi idoli, sed sustentandi domini fiebat.

2. Obiectio ex facto S. Hilarionis.

Responsio.

192
3. Obiectio quod amouens signa, miscet se pacto magi cum dæmone.

Responsio.

fiobat. Multo apertius id cernitur in proposito: cum enim amotio signorum facta, ut cesset demonis noxa; non sit inuocatio demonis ex natura rei, sed potius euerfio prioris pacti; neque etiam ex intentione amouentis, ut quæ proflus sit contraria; nullo modo censeretur potest esse illi.

Obijcitur Quartò: Qui signum tollit spe nocuementi cessaturi, hunc effectum non expectat à causa naturali, neque ab humana voluntate, neque per miraculum à voluntate Dei: ergo expectat à diabolo; ac proinde est opus supersticiosum; nam perinde est ac si diabolò dicat, *Pactum est amoto signo te cessaturum; ecce amouco signum, presta quod promisisti.*

193
4. Obie-
ctio, quòd
illicitum
fit expe-
ctare effe-
ctum ali-
quem à
dæmone.

Responsio.

Respondeo: Effectus qui hinc expectatur, non est aliqua actio positua demonis, sed cessatio seu priuatio actionis, quem effectum licet à dæmone expectare: multa enim quotidie facimus, ut diabolus aliquid non faciat, vel cesset facere, non solum coactus diuina potestate, sed etià quasi offensus & abhorrens; ut dum gestamus Agnos Dei, & Reliquias, dum vtimur aqua benedicta, dñi benedicimus domos & templa: cur non etiam possumus destruere signa magica, ut desinat nocere, tãquam non amplius ad nocendum allectus? Itaque non quouis modo illicitum est expectare effectum priuatiuũ à dæmone, sed expectare illum ex fide data & accepta, seu ex vi alicuius pacti cum dæmone initi, quod hinc non fit. Non enim expectatur ex vi pacti, sed ex euerfione pacti seu inuocationis: est enim effectus priuatiuus, qui sufficienter ex hoc sequitur, quòd non amplius per signum prouocetur, seu quod prius pactũ destruatur. Vnde sine ratione assumitur, quòd ille qui sic expectat cessationem à diabolo, perinde faciat ac si dicat, *Presta, quod promisisti: quin potius perinde facit, ac si dicat, Pactum tuum cum mago rescindo signa tua qua institisti ad nocendum destruo; non est ergo quod nocens amplius.*

7. Obie-
ctio, quòd
fit expecta-
re benefi-
cium à
dæmone.

Responsio.

Obijcitur Quintò: Diabolus nunquam cessat à nocumẽto corporali, nisi vt grauius noceat in anima: beneficia enim illius nocentiora sunt omnibus vulneribus; vt testatur D Leo serm. 19. de Passione: ergo per cessationem nocuementi, quæ fit amoto signo, grauius damnum infert vel amouenti, vel maleficiato, vel vtrique.

Respondeo Negando Consequentia: Est enim diabolus id fortè intendat, non tamẽ semper assequitur quod intendit, præsertim cum in nostra sit potestate per Dei gratiam ne in anima noceat. Neque verum est, expectari cessationem tanquam beneficium eius, nisi quis dicat eum, qui amouet signum proditiõnis vrbis, expectare cessationem proditiõnis, tanquam beneficium proditorum.

194
6. Obie-
ctio, quòd
dæmon nõ
fit alligatus
signis.

Responsio.

Obijcitur Sextò: Diabolus non est alligatus signis; potest enim nocere sine signis, & desinere nocere etiam positis signis, & nõ desinere sublatis signis: ergo frustra tolluntur signa, nisi intercedat pactum, vt illis sublatis desinat nocere.

Respondeo Primò, Negando Consequentiam; Tolluntur enim signa vt euertatur pactũ magicũ, & tacita demonis inuocatio. Quòd autem diabolus possit cõtinuare vel nõ cõtinuare nocuementum, parum refert; modò constet semper vel ferè semper desinere nocuementum, sublato signo vel illecebra. Secundò: Sæpè diabolus non potest nocere corporaliter, nisi humana malitia ei cooperetur: ita enim ligata est eius potestas, vt nihil ferè

solus possit in hominis corpus vel bona externa (vt patet ex historia Iob) nisi Deo specialiter permittente & laxante vinculum quo constringitur: quia tanta est eius malitia, vt nihil præmitteret mali quod posset. Humana tamen potestas non sic est ligata (quia homo homini resistere potest) què dum dæmoni cooperatur, plura Deus permittit dæmoni, quàm cum solus est. Vnde Franciscus Victoria relectione de arte magica sub finẽ: *Mirum, inquit, est & mysteriũ, quòd cum dæmones per se nocere non permittantur, tamen non adeò impediuntur nocere per homines, sicut per magos, lamias, & alias maleficos; quod etiam cæteri Doctores tradunt. Quare falsum est, dæmonem posse ordinariè nocere sine signis magicis, sicut potest cum illis; vel posse cõtinuare noxam sublatis signis, sicut potest positis signis.* Hinc fit, vt nõ frustra tollantur: nam illi fortassis permittum non est sublato signo nocere. Neq; hinc sequitur, Deũ habere aliquod pactum cum dæmone: sicut si Rex non impediat hostem in ijs quæ facit cooperantibus subditis; non inde sequitur Regem habere pactum cum suo hoste.

Dæmon
sæpè nocere
non potest,
nisi
humana
malitia
cooperante.

Obijcitur Septimò: Si licet signa malefica amouere, vel ad eã rem malefici opẽ implorare: ergo, qui maleficium patitur, tenetur id procurare, si aliud remedium non occurrat.

7 Obie-
ctio, quòd
paciens
maleficiũ,
vel etiam
maleficus
tenetur
amouere
signa.

Responsio.

Respondeo: Sæpè posse contingere, vt tenetur signum maleficum amouere, si illud sciam, & commodè possim: maximè autem ad id tenetur maleficus, qui posuit: nec video quomodo de hoc dubitari possit. Neque refert, quòd Doctores hoc expressè non doceant: satis est id ex eorum doctrina sequi. Sicut enim maleficus, qui diabolum inuocat verbis vel scriptis, vt noceat cuiuspiã, tenetur cessare ab ista inuocatione, non solum quia supersticiosa, sed & quia noxia; ita quoque tenetur signa posita, quibus allicitur ad nocendũ, tollere, si aliter nocuementum impediri nequit. Et confirmatur: quia sicut is, qui posuit puluerem tormentarium certo loco, vbi damnum illaturus est, tenetur illum tollere si aliter damnum nequit auertere; ita qui signum posuit, ex quo nocuementum sequitur, illud amouere debet. Quid enim refert, quòd pulvis vi naturali sit nociturus, signum vi morali, seu vi pacti; quando equè certò & efficaciter nocuementum sequitur? Sanè perinde se habet illud signum, ac si vis diabolica illi esset alligata: vnde tanquam res nocentissima est tollendum.

195
8 Obie-
ctio, quòd
hinc se-
quatur
illicitum
esse malefi-
cis sub
qua stione
radere pi-
los vel ca-
pillos.

Responsio.

Obijcitur Octauò: Si licet signa amouere: ergo rectè faciunt, qui maleficis ad qua stiones vocatis abradunt omnes pilos corporis, ne quo maleficiũ signo corpori adhærescente, reddantur insensibiles, & ita non possint cogi ad confessionem: atqui hoc est supersticiosum. Confirmatur ex Victoria relectione de Magia n. 16. vbi dicit, *Si ad expulsiõnem dæmonum radunt pilos, aut capillos, aut aliquid huiusmodi, est magia manifesta.*

Respondeo: Si illi id faciant, ne sub capillis ali- quod tale signũ occultatum lateat, non sunt dam- nandi superstitionis. Vide Damhouderium. An satis decorè faciant, nõ disputo. Quod Franciscus Victoria ait, ad propositũ nõ facit: loquitur enim de expulsiõne dæmonum è corporibus hominum per gratiam gratis datam, qualem habent viri sancti. Non enim pili sunt signum maleficum, ibi po- situm à mago; ac proinde non sunt amouendi, vt pactum aliquod magicum cesset.

Kkk Obijcitur

196
Obiectio
quod SS.
Patres im-
probent
amotione
signorum.

Responso.

Impedimē-
tum male-
ficij quan-
doque cen-
setur esse
perpetuum.

197
Licite po-
nis signa,
quibus po-
ntis, magica
signa vim
suam amit-
tant.

Obijcitur Nonò : 33. quæst. 1. Capitulo 4. si per
fortianos, Hincmarus Rhemensis enumerat reme-
dia contra maleficium concubitus coniugalis, nec
meminit huius remedij, nec alij Patres memi-
nerunt : ergo &c.

Respondeo Primò : Non est necesse huius reme-
dij mentionem facere ; quia vulgò satis notum
semper fuit : nec decuit eos nisi remedia Ecclesia-
stica & diuina proponere. Secundò : Si illicitum
putabant hoc remedium, nõ solùm debebant eius
nullam facere mentionem, sed etiã expressè pro-
hibere, eùm scirent esse vulgare ; quod nobis ar-
gumento est eos non improbasse. Adde, eos loqui
in casibus, in quibus humana remedia non suppe-
runt : plerumque enim ignorantur signa, & eorum
loca, nisi à magis indicentur. Vnde nisi remedia
Ecclesiastica & diuina profint, censent impedimē-
tum maleficij esse perpetuum, iubentque eos sepa-
rari : quod tamen nunquã iudicarent, si maleficia
cognita essent, & illis sublatis maleficium posset
solui. Communis enim Doctorum sententia est,
impedimentum non censi perpetuum, quando
ope humana sine nouo maleficio tolli potest.

Dico Secundò : Non solùm fas est tollere signa
magica, sed etiam per se loquendo, ponere alia,
quibus positus expirat vel destruitur pactũ prius,
& diabolus desinit nocere : vel certè priora signa
vim suam amittunt. Colligitur ex ipsdem Docto-
ribus.

Probatur Primò : Quia licitum est aliquid fa-
cere, quo positio finitur prauum pactum, & diabo-
lus desinit nocere : hoc enim non est signum noui
pacti, sed euersio vel impedimentum antiqui.
Nec refert vtrum hoc proueniat ex eo quòd dia-
bolus tali signo offendatur, an quòd ipsemet ita
statuerit vt tali re interueniente pactum non con-
stet, si non fiat modo deprecatorio, aut affectu
aliquo beneuolentiã. Exempla sint ; si venefica te
tangat, inficeris ; si tamen illam mox repercutias,
impeditur noxa : idque vel quia diabolus statuit
tunc non nocere ; vel quia signum non est tale,
quale ipse requirit. Item cùm à saga iam quis est
infectus, dicitur cessare nocumentum, si infectus
det illi panem & salem, vel ab illa panem acci-
piat, fortassè propter Eucharistiã mysterium.
Nec refert quòd diabolus ipse fortè hoc statuerit ;
quia solùm statuit his positus non nocere, & vt
pactum præcedens expiret : atqui licitum est ali-
quid facere quod per se indifferens est vt diaboli
pactum expiret, & nocumentum cesset : hoc enim
non est signum amicitia ; quia etiam erga inimi-
cum potest quis talibus signis vt abique vlla spe-
cie beneuolentiã. Dices, Hic expectatur effec-
tus à damone. Respondeo, Non expectatur vllus
effectus positius, sed solùm cessatio à malo, qua-
lis effectus expectari potest, modò non ex ami-
cicia.

Secundò : Licitum est tollere signa vt desinat
pactum, & nocumentum : ergo licitum est appo-
nere alia signa ad eundem finem.

Tertiò : Licitum est petere verbo à diabolo,
vt desinat nocere ; modò id non petatur depre-
cando, aut ex amicitia aliqua, sed indignando :
ergo idem licitum est petere signo. Secus est si pe-
tas vt aliquid agat ; hoc enim est beneuolentiã.

Quartò : Si diabolus haberet tale pactum cum
mago, vt positio tali signo noceat donec ponatur
signum illud contrariũ ; & non esset aliud reme-

dium vt desinat nocumentum, posset magus il-
lud alterum signum adhibere : sicut enim posset
diabolo dicere *Cessa* : ita potest idipsum signo ali-
quo exprimere.

Hæc tamen omnia intelligenda sunt de pura
cessatione ; non autem de aliqua actione positua,
aut fauore obtinendo à diabolo. Vnde si puta-
retur nocumentum desinendum per actionem po-
situa eiusdem vel alterius demonis, non lice-
ret : similiter si res sit dubia. Non enim licitum
est vti remedio superstitioso, aut de quo dubium
est an contineat tacitam demonis inuocationem :
hoc enim est se exponere manifesto periculo su-
perstitionis ; nisi fortè id fiat cum expressa con-
traria voluntatis protestatione. Pari modo fas
non est à mago petere vt maleficium dissoluat, si
dubitas an abique nouo maleficio id possit : quia
id de quo dubium est an sine peccato fieri possit,
sicut absolutè non est faciendum, ita nec absolutè
ab alio petendum est, vt faciat. Secus est quando
constat sine peccato fieri posse ; & causa iusta pe-
tendi subest ; vt diximus lib. 2. de Iustitia & Iure
cap. 42. dub. 10.

CAPVT XIII.

De impedimento ex defectu Pa- rochi, & testium.

DVBIVM I.

*Vtrum defectus Parochi, vel testium,
sit impedimentum dirimens?*

Dico Primò : Ante Concilium Tridentinum
absentia Parochi & testium non erat impe-
dimentum dirimens ; erat tamen impedimentum
impediens. Prior Pars est certa. Nam ante Con-
cilium Tridentinum matrimonia clandestina sine
testibus contracta, fuerunt vera matrimonia ; vt
patet ex eodem Concilio sess. 24. cap. 1. de *Refor-
matione matrimonij*, vbi illud sub anathemate desi-
gnatur. Altera Pars patet : Quia ille modus con-
trahendi erat prohibitus ab Ecclesia ; vt patet ex
toto titulo de *Clandestina desponsatione*.

Dico Secundò : Absentia Parochi & testium
est impedimentum dirimens, ita vt si non adsit
Parochus, vel aliquis Sacerdos ab eo vel ab Or-
dinario habens licentiam, contractus sit irritus.
Similiter si non adsint saltem duo testes. Patet ex
Concilio Tridentino sess. 24. cap. 1. vbi sic dicitur ;
*Qui aliter, quam presente Parocho, vel alio Sa-
cerdote de ipsius Parochi seu Ordinarij licentia, & duo-
bus vel tribus testibus, matrimonium contrahere atten-
tabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omni-
no inhabiles reddit : & huiusmodi contractus irritos &
nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos fa-
cit & annullat.* Circa quæ verba

Nota Primò : Non esse necesse vt Parochus sit
Sacerdos ; sufficit, vt sit verè Parochus, habens
titulum & ius Parochi, etsi tantum habeat pri-
mam tonsuram ; quia Concilium generatim lo-
quitur. Si tamen Parochus committat alteri, vt
nomine ipsius adsit matrimonio, ille debet esse Sa-
cerdos, vt colligitur ex verbis Concilij.

Nota Secundò : Debere esse proprium Pa-
rochum alterius partis ; sive sponsi, sive sponsæ ; &
hoc satis

198
Nõ potest
ingerente
actio posi-
tina demo-
nis, aut
eris fauor
postulari.

Neque du-
bium esse,
debet an
magus pos-
sit desine-
re abique
nouo male-
ficio.

199
Ante Tri-
dentinum
solùm erat
impediens.

Est iam di-
rimens.

200
Parochus
debet esse
Sacerdos.

201